

Warszawa, 31 marca 2015 r.

Opinia do ustawy o zmianie ustawy o Najwyższej Izbie Kontroli

(druk nr 860)

I. Cel i przedmiot ustawy

Opiniowana ustawa ma na celu ograniczenie zakresu danych osobowych, które mogą być przetwarzane przez upoważnionych przedstawicieli Najwyższej Izby Kontroli.

W świetle obowiązujących przepisów upoważnieni przedstawiciele Najwyższej Izby Kontroli mają prawo do przetwarzania danych osobowych, w tym danych, o których mowa w art. 27 ust. 1 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. o ochronie danych osobowych (Dz. U. z 2014 r. poz. 1182 i 1662), jeżeli jest to niezbędne do przeprowadzenia kontroli. Dane osobowe zawarte w wymienionym przepisie są to tzw. dane wrażliwe, które dotyczą pochodzenia rasowego lub etnicznego, poglądów politycznych, przekonań religijnych lub filozoficznych, przynależności wyznaniowej, partyjnej lub związkowej, jak również dane o stanie zdrowia, kodzie genetycznym, nałogach lub życiu seksualnym oraz dane dotyczące skazań, orzeczeń o ukaraniu i mandatów karnych, a także innych orzeczeń wydanych w postępowaniu sądowym lub administracyjnym.

Przepis ten został wprowadzony przez ustawę z dnia 22 stycznia 2010 r. o zmianie ustawy o Najwyższej Izbie Kontroli (Dz. U. Nr 227, poz. 1482), która – w tym zakresie – weszła w życie z dniem 2 czerwca 2012 r. Z uwagi na to, że niektóre z wyżej wymienionych danych wrażliwych nie są konieczne dla realizacji postępowania kontrolnego, jeszcze przed wejściem w życie tego przepisu Prezes Najwyższej Izby Kontroli wydał zarządzenie dotyczące zaniechania przygotowywania i prowadzenia kontroli, które wymagałyby dostępu do danych wrażliwych spoza obszaru relacji obywatel – państwo.

Ponadto Trybunał Konstytucyjny w wyroku z dnia 20 stycznia 2015 r. (sygn. akt K 39/12) orzekł, że art. 29 ust. 1 pkt 2 lit. i ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli (Dz. U. z 2012 r. poz. 82, z późn. zm.) w zakresie, w jakim uprawnia upoważnionych przedstawicieli Najwyższej Izby Kontroli do przetwarzania danych ujawniających poglądy polityczne, przekonania religijne lub filozoficzne, jak również dane o kodzie genetycznym, nałogach lub życiu seksualnym, jest niezgodny z art. 47 oraz art. 51 ust. 2 w związku z art. 31 ust. 3 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej.

Trybunał Konstytucyjny stwierdził, że „przetwarzanie jednostkowych danych ujawniających poglądy polityczne, przekonania religijne lub filozoficzne, jak również danych o kodzie genetycznym, nałogach lub życiu seksualnym nie jest przydatne w świetle konstytucyjnego i ustawowego zakresu dopuszczalnej kontroli (art. 203 Konstytucji, art. 2–4 i art. 28 ustawy o NIK). Nie ma też obecnie podstaw, by przyjąć istnienie związku merytorycznego między katalogiem wyżej wymienionych danych a oceną działalności organów administracji rządowej, Narodowego Banku Polskiego lub państwowych osób prawnych i innych państwowych jednostek organizacyjnych. (...) Podobnie brak jest związku merytorycznego między przetwarzaniem wymienionych wyżej jednostkowych danych wrażliwych a oceną działalności organów jednostek samorządu terytorialnego, komunalnych osób prawnych i innych jednostek organizacyjnych. Podmioty te, podobnie jak organy wymienione w art. 203 ust. 1 Konstytucji, związane zasadą autonomii informacyjnej oraz zasadą równości, nie mogą realizować zadań własnych lub zleconych przyjmując kryteria: polityczne, religijne, filozoficzne, genetyczne lub seksualne. Wskazane w art. 203 ust. 2 Konstytucji podmioty, dopóki nie zostaną przez prawodawcę, szczegółowo i zgodnie z konstytucyjnymi wymogami ochrony prywatności, upoważnione, również nie mogą przetwarzać przedmiotowo istotnych danych wrażliwych. (...) W konsekwencji dane tego typu należy uznać za nieprzydatne z perspektywy konstytucyjnego i ustawowego zakresu działania NIK, a zatem co do zasady nieadekwatne do celów postępowania kontrolnego aktualnie określonego w przywołanych źródłach prawa powszechnie obowiązującego”.

Uwzględniając orzeczenie Trybunału Konstytucyjnego przedmiotowa ustawa przewiduje, że upoważnieni przedstawiciele Najwyższej Izby Kontroli będą mieli prawo do przetwarzania danych osobowych, z wyjątkiem danych ujawniających poglądy polityczne, przekonania religijne lub filozoficzne, jak również danych o kodzie genetycznym, nałogach lub życiu seksualnym.

Ustawa ma wejść w życie po upływie 14 dni od dnia ogłoszenia.

II. Przebieg prac legislacyjnych

Sejm uchwalił ustawę na 89. posiedzeniu w dniu 20 marca 2015 r. w efekcie rozpatrzenia poselskiego projektu ustawy o zmianie ustawy o Najwyższej Izbie Kontroli (druk nr 257).

Pierwsze czytanie odbyło się dnia 13 września 2012 r. na posiedzeniu Komisji do Spraw Kontroli Państwowej. Następnie projekt ustawy został skierowany do podkomisji nadzwyczajnej do rozpatrzenia poselskiego projektu ustawy o zmianie ustawy o Najwyższej Izbie Kontroli. Ze względu na wystąpienie Prokuratora Generalnego do Trybunału Konstytucyjnego z wnioskiem o zbadanie zgodności art. 29 ust. 1 pkt 2 lit. i ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli w związku z art. 27 ust. 2 pkt 2 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. o ochronie danych osobowych z Konstytucją Komisja do Spraw Kontroli Państwowej skierowała projekt ponownie do prac w podkomisji nadzwyczajnej. Po wydaniu przez Trybunał Konstytucyjny wyroku z dnia 20 stycznia 2015 r. (sygn. akt K 39/12) podkomisja nadzwyczajna przygotowała sprawozdanie uwzględniając zawarte w nim konkluzje.

Poselski projekt ustawy przewidywał uchylenie przepisu:

- 1) uprawniającego przedstawicieli Najwyższej Izby Kontroli do przetwarzania danych osobowych, w tym danych, o których mowa w art. 27 ust. 1 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. o ochronie danych osobowych, jeżeli jest to niezbędne do przeprowadzenia kontroli (art. 29 ust. 1 pkt 2 lit. i) oraz
- 2) wskazującego, że dostęp Najwyższej Izby Kontroli do dokumentów i materiałów potrzebnych do ustalenia stanu faktycznego w zakresie kontrolowanej działalności lecz zawierających informacje stanowiące tajemnicę ustawowo chronioną może być wyłączony lub ograniczony jedynie na podstawie innych ustaw (art. 29 ust. 2).

W odniesieniu do powyższego, został zmodyfikowany przepis uprawniający przedstawicieli Najwyższej Izby Kontroli do przetwarzania danych osobowych poprzez ograniczenie możliwości dostępu do niektórych danych wrażliwych (sprawozdanie komisji druk nr 3188).

Podczas drugiego czytania na posiedzeniu Sejmu w dniu 18 marca 2015 r. nie zostały zgłoszone poprawki i w związku z tym niezwłocznie przystąpiono do trzeciego czytania.

Projekt ustawy został przyjęty jednogłośnie.

III. Uwagi szczegółowe

Ustawa nie budzi zastrzeżeń o charakterze legislacyjnym.

Danuta Drypa
Główny legislator